

Сучасні виклики статевого виховання в інклюзивному середовищі пов'язані з необхідністю подолання стереотипів щодо можливостей дітей з інвалідністю, забезпечення рівних можливостей для всіх дітей, підготовки кваліфікованих кадрів, створення науково-методичного забезпечення. Перспективи розвитку включають розробку інноваційних технологій, використання можливостей цифрових технологій, міжнародний обмін досвідом, удосконалення нормативно-правової бази.

Отже, статеve виховання дітей дошкільного віку в умовах інклюзивного освітнього середовища є складним багатоаспектним процесом, що потребує комплексного підходу, високої кваліфікації педагогічних працівників, тісної співпраці всіх учасників освітнього процесу. Успішність такого виховання залежить від дотримання принципів інклюзії, індивідуалізації освітнього процесу, створення підтримуючого середовища, що забезпечує повноцінний розвиток кожної дитини незалежно від її особливостей та потреб.

Література

1. Базовий компонент дошкільної освіти: нова редакція від 12.01.2021 №33. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf
2. Кант І. М., Акімова О. А. Теорія і практика інклюзивної освіти : навчально-методичний посібник. Слов'янськ : ДДПУ, 2020. 212 с.
3. Суховієнко, Н. Сексуальна освіта для дітей і підлітків із РАС в Україні та перспективи її розвитку. *Особлива дитина: навчання і виховання*, 118(2), 2025. 137–155. URL: <https://doi.org/10.33189/ectu.v118i2.235>
4. Статеve виховання дітей дошкільного віку : методичний посібник / укл. О. В. Безпалько, Т. П. Матвієнко. Київ : Педагогічна думка, 2020. 128 с.
5. Федоренко О. Ф. Особливості навчання та виховання дітей з аутизмом : навчально-методичний посібник. Слов'янськ : Вид-во Б. І. Маторіна, 2019. 120 с.
6. Чепелюк А. І., Андрющенко Т. В. Статеve виховання дошкільників. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2020. № 7. С. 12–18.

Глушко О.З.

кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник
відділу порівняльної педагогіки
Інституту педагогіки НАПН України
glushko.oks74@gmail.com

ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ПЕДАГОГА: СТРАТЕГІЧНІ МЕХАНІЗМИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ У ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ

Сучасна європейська шкільна освіта стикається з викликами активної євроінтеграції, що вимагають гармонізації національних освітніх систем, забезпечення мобільності та підвищення якості людського капіталу в масштабах Європейського Союзу. У реалізації цієї стратегії ключову роль відіграє педагог, який має бути не лише транслятором знань, а й агентом змін, здатним впроваджувати інноваційні, міжкультурні та цифрові підходи.

Професійний розвиток педагога є критичним важелем у досягненні цілей євроінтеграції.

Проблема вимагає переосмислення традиційних моделей професійного розвитку вчителя та їх адаптації до вимог Європейського освітнього простору (ЄОП). Євроінтеграція вимагає від учителя розвитку наскрізних компетентностей (критичне мислення, цифрова грамотність, міжкультурна комунікація), які часто залишаються поза фокусом традиційних національних програм. Успішність реалізації стратегічних документів ЄС (European Education Area 2021–2030; Digital Education Action Plan 2021–2027) безпосередньо залежить від готовності та здатності педагогів до безперервного, гнучкого та цілеспрямованого професійного зростання.

Мета роботи полягає у визначенні та аналізі ключових інституційних механізмів професійного розвитку педагога, які забезпечують ефективну гармонізацію національних систем підвищення кваліфікації з вимогами та стандартами Європейського освітнього простору (ЄОП).

В епоху євроінтеграції та прискорених цифрових і «зелених» переходів, необхідність у висококомпетентних, вмотивованих, відданих своїй професії вчителів стає ключовою. Уряди по всій Європі впроваджують плани, спрямовані на боротьбу з відтоком вчителів, і ці плани часто спрямовані на реорганізацію початкової підготовки вчителів (ITL), покращення умов праці, підтримку вчителів початківців, реформування кар'єрних шляхів та модернізацію безперервного професійного розвитку [3].

У сучасних умовах євроінтеграційних процесів та цифрової трансформації в освітній сфері володіння вчителями цифровими компетентностями набуває статусу важливої передумови для модернізації шкільної освіти. Педагоги повинні не лише бути готовими та здатними виступати цифровими взірцями для майбутнього покоління учнів, але й мати набір специфічних професійних компетентностей, які дозволять їм повною мірою реалізувати потенціал цифрових технологій. Ці компетентності є необхідними для трансформації процесів викладання та навчання – переходу від традиційних методів до інноваційних, гнучких та індивідуалізованих освітніх практик. Включення цифрових компетентностей, починаючи з початкової педагогічної освіти, є базовою необхідністю для сталої підготовки всіх майбутніх вчителів [3]. Таким чином, цифрова майстерність вчителя є не додатковою навичкою, а фундаментальним чинником забезпечення якості та конкурентоспроможності освіти в Європейському освітньому просторі [2, с. 15].

Впровадження інструментів ЄОП у професійний розвиток

Гнучкий, індивідуалізований та автономний професійний розвиток є вимогою сучасних європейських освітніх практик. Ключові механізми інтеграції вимог ЄОП включають:

Розвиток мікрокваліфікацій (Micro-credentials), які іноді називають мікросертифікацією. Запровадження мікрокваліфікацій – коротких, цілеспрямованих та валідованих освітніх програм (невеликі за обсягом

навчальні програми, які можуть бути запропоновані вищими навчальними закладами або будь-якими іншими організаціями), які засвідчують оволодіння конкретною компетентністю, стає гнучкою відповіддю на швидкі потреби. Тривалість таких програм варіюється від двох тижнів до одного року. Результати навчання за такими програмами оцінюються за прозорими та чітко визначеними стандартами. Отже, за допомогою таких навчальних програм, як самостійної одиниці, відбувається досягнення конкретного результату.

Мікрокваліфікації стали цінним інструментом для документування та демонстрації певних конкретних навичок, знань й компетентностей, що відповідають суспільним, особистим, культурним запитам або сучасним потребам ринку праці, в сфері освітніх послуг. Мікрокваліфікації можна вважати частиною навчання протягом усього життя. В контексті розвитку ЕОП, їх можна вважати частиною підвищення кваліфікації та перекваліфікації у забезпеченні гнучкого та адаптивного навчання [1].

Інституалізація навчальних спільнот та лідерство вчителів (Professional Learning Communities, PLC). Успішний професійний розвиток все частіше відбувається у школі та за її межами через взаємне навчання та обмін досвідом між колегами. Держава створює механізми фінансування та визнання часу, витраченого на участь у таких спільнотах. Вчителі загалом позитивно ставляться до обміну досвідом з колегами. Слід відзначити важливу роль адміністрації шкіл у формуванні професійних навчальних спільнот. Для досягнення більшого успіху, керівники повинні виявляти, навчати та підтримувати мотивованих учителів-лідерів [4]. Участь у професійних спільнотах сприяє покращенню якості викладання вчителів, і, таким чином, підвищується успішність учнів. Участь у професійних навчальних спільнотах, як однієї із форм професійного розвитку, вбудованих у школу, може дозволити розширити можливості професійного розвитку вчителів за обмежених додаткових витрат.

Мобільність як ключовий фактор трансформації. Проєкт Жан Моне, програма Erasmus+, фінансування яких збільшилося в два рази, порівняно з минулими роками (2014–2020) сприяють європейській співпраці, просуванню національних реформ, євроінтеграції. Міжнародна мобільність учнів, викладачів та тренерів-викладачів повинна стати частиною освіти вчителів для розширення доступу до різноманітності якісних підходів для викладання для задоволення потреб учнів. Участь у Erasmus+ та eTwinning має розглядатися не як додаткова активність, а як обов'язковий компонент професійного розвитку, що прямо впливає на формування міжкультурної сенситивності та європейської ідентичності. Лише через прямий обмін досвідом та занурення у кращі практики вчителі можуть стати повноцінними агентами трансформаційної освіти.

Професійний розвиток педагога є ключовим елементом у досягненні цілей євроінтеграції. Ці процеси вимагають від вчителів не лише адаптації, а й глибокої трансформації компетентностей, зокрема у сферах цифровізації, інклюзії та міжкультурної взаємодії. Бачення компетентного і вмотивованого

вчителя – агента змін у межах створення ЄОП потребує розробки комплексної політики на рівні ЄС, яка включає не лише реформу кар'єрних шляхів та підвищення соціального престижу професії, але й системну інтеграцію гнучких інструментів професійного розвитку, таких як програми мікрокваліфікації, інституалізація професійних навчальних спільнот і міжнародна мобільність.

Література

1. A European approach to micro-credentials. European Commission. 2021. URL: <https://education.ec.europa.eu/sites/default/files/2022-01/micro-credentials%20brochure%20updated.pdf> (date of access: 29.09.2025).
2. Redecker C. European Framework for the Digital Competence of Educators: DigCompEdu / editor(s) Y. Punie. Luxembourg : Publications Office of the European Union, 2017. 97 p. URL: <https://doi.org/10.2760/178382>
3. Teachers in Europe: Careers, Development and Well-being : Eurydice report. European Commission. EACEA. Eurydice. Luxembourg : Publications Office of the European Union, 2021. URL: <https://doi.org/10.2797/997402> (date of access: 28.09.2025)
4. Woolway J., Msimanga A., Lelliott A. Continuous Collaborative Reflection Sessions in a Professional Learning Community: The Development of Grade 8 Natural Sciences Teachers' Reflective Practice. *African Journal of Research in Mathematics, Science and Technology Education*. 2019. Vol. 23, № 1. P. 1–13. URL: <https://doi.org/10.1080/18117295.2018.1555985> (date of access: 29.09.2025).

Глядик М.Б.

методист, в.о. завідувача обласного ресурсного центру
підтримки інклюзивної освіти ТОКІППО
m.hliadyk@ippo.edu.te.ua

ЗАСОБИ НАВЧАННЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ: ЗАВДАННЯ ТА ФУНКЦІЇ

Сьогодні головне завдання освітньої системи полягає в тому, щоб навчити особистість пізнавати, займатися пошуковою діяльністю, вчитися, співпрацювати з іншими під час пізнавального процесу. Новий підхід до навчання якраз і полягає у створенні можливостей для вільного доступу до різних інформаційних ресурсів, для організації освітніх мереж і спільнот.

Тема завдань та функцій засобів навчання є предметом дослідження багатьох науковців у галузі педагогіки та дидактики: В. Ю. Биков, Н. В. Морзе, С. О. Сисоєва. Вони вивчають, яку роль відіграють ці засоби в освітньому процесі та як їхнє використання впливає на засвоєння матеріалу, формування навичок і розвиток особистості[2]

Тому сучасні засоби навчання включають в себе традиційні та інноваційні технології. Традиційні - це використання друкованих і недрукованих носіїв інформації, обладнання, приладів та інструментів для проведення дослідів, експериментів і практичних занять. Інноваційні засоби - це вся техніка, що функціонує на основі цифрових технологій[5]

Застосування засобів навчання докорінно змінює структуру заняття, допомагає з більшою користю використовувати кожен хвилину навчального часу, максимально чітко і доступно викласти складний матеріал і забезпечити швидко і міцне його засвоєння, скоротити час на передачу інформації і